

Скоромовки – перший крок до ефективної соціокультурної комунікації іноземних студентів

Лухіна М.Ю.

*ст. викл. кафедри української мови
Харківський національний технічний університет «ХПТ»
м. Харків, Україна
e-mail: lumarina1@gmail.com*

Запорукою успішної комунікації іноземних студентів в україномовному оточенні є достатній рівень володіння фонетичними особливостями української мови. «Слуховідтворювальні навички поділу потоку мовлення на склади та слова; виділяти наголошені та ненаголошені склади; утворювати склади та слова зі звуків; визначати співвідношення між звуками і буквами» [1, с.288] традиційно формуються за допомогою різних методичних прийомів. Проте, з нашої точки зору, жанру скоромовки в методичній літературі приділяється недостатньо уваги, там більше, що саме скоромовки можуть стати першими зразками автентичного фольклору, які не тільки допомагають оволодіти навичками правильної вимови, але й починають знайомити іноземних студентів з новим для них соціокультурним оточенням.

Методиці формування іншомовної фонетичної компетенції присвячені роботи таких українських методистів як І. Кочан, Н. Захлюпана, Н. Моргунова, І. Муляр, С. Росовецький, М. Шевченко, І. Линчак. Проте формування навичок за допомогою скоромовок згадується спорадично. Так І. Муляр пише: «Ефективним для тренування артикуляційних органів, розвитку фонетичного слуху і вироблення правильної звуковимови є читання коротких віршиків, скоромовок, а також техніки, пропонувані для логопедичних вправ» [4, с. 38]. Найбільш послідовним дослідником скоромовок у процесі навчання української як іноземної можна вважати Інну Линчак.

Мета роботи полягає в тому, щоб довести, що включення до навчального процесу скоромовок може суттєво урізноманітнити вступно-фонетичний або коригувальний курси та підвищити їх привабливість для учнів, стати першим

кроком до ефективної соціокультурної комунікації іноземних студентів. Серед незаперечних переваг такого матеріалу – «невеликий формат, наявність коротких синтагм (рівних фаз природного вдиху-видиху), ритмічність, кумедний характер». [2, с. 121].

Супротивники використання скоромовок наполягають на тому, що скоромовки відзначаються штучним ускладненням фонетичних явищ, потребують коментарів країнознавчого чи лінгвокультурологічного характеру, необхідності семантизації скоромовок та окремих слів у процесі навчання фонетики.

З нашої точки зору, навпаки, використання скоромовок ефективно підготовляє артикуляційний апарат студентів до чіткої зрозумілої вимови, підвищує їхню мотивацію та зацікавленість, поступово створює у студентів-інокомунікантів враження долучення до глибин української мови та фольклору, занурюють студентів у мовне та культурне середовище. Можливість підібрати відповідну візуалізацію та семантизувати всі лексеми є одним із критеріїв відбору скоромовок. Достатньо надати зрозумілу ілюстрацію або описати простими сюжет скоромовки, візуально чітко за допомогою великих літер, з позначеними наголосами та виділеними кольором звуку, продемонструвати фонетичні та акцентуаційні особливості, активізувати граматичний матеріал. Наприклад, «*Бабин біб розцвів у дощ, буде бабі біб у борщ*». «*В домі Дими дим. Ой ходім туди, ходім. Рятувати Димин дім*» (робота з м'якими та твердими приголосними), «*Бублик, батон і буханку пекар спік спозаранку*» (диференція звуків «б» і «п»), граматична тема «Вживання знахідного відмінка іменників», семантизація за допомогою малюнка лексичного матеріалу за темою «Їжа», що є практично необхідною для соціальної комунікації іноземних студентів з перших часів перебування на території України).

Скоромовки можуть бути використані як щоденна фонетична розминка для активації мовленнєвого апарату студентів на початку заняття; як домашнє завдання, з подальшою демонстрацією результатів на наступному занятті; як

фінальна вправа після опрацювання окремих звуків або їх комбінацій, з можливим використанням ігрових елементів для зняття втоми та напруги після тривалої роботи з фонетикою.

Роботу з жанром скоромовки необхідно базувати на характерних для всього навчання мови методичних принципах: послідовності, дозованості, поступового ускладнення, лінгводидактичної доцільності.

Оскільки «опанування навичками правильної вимови є необхідною умовою розвитку навичок та умінь у всіх видах мовленнєвої діяльності» [3, с. 67], використання скоромовок на заняттях з української як іноземної методично виправдане, крім того це підвищує мотивацію студентів, активізує процес навчання та переслідує мету створення психологічного комфорту під час повсякденної комунікації та стає першою сходинкою ознайомлення іноземних студентів з лінгвакультурними особливостями української мови, його можна вважати першим кроком до ефективної соціокультурної комунікації іноземних студентів. Потребує вивчення лінгвокраїнознавчої цінності скоромовок, створення їх словникового мінімуму для студентів-іноземців, введення скоромовок в процес навчання з урахуванням комунікативного та соціокультурного аспекту навчання української мови як іноземної.

Література:

1. Кочан І., Захлюпана Н. Словник-довідник із методики викладання української мови. 2-ге вид., випр. і доп. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. 306 с.
2. Линчак І. Українські скоромовки як засіб удосконалення фонетичних навичок студентів-інокомунікантів. *Актуальні питання гуманітарних наук. Мовознавство. Українознавство*. Вип. 31, том 2, 2020, С. 120-127.
3. Моргунова Н. Особливості використання інтерактивного лінгвометодичного тренажера у вивченні початкового фонетичного курсу української мови як іноземної. *Педагогіка та психологія* : збірник наукових праць. Харків, 2016. Вип. 54. С. 67–75.
4. Муляр І. Вироблення у студентів-іноземців правильної звуковимови під час навчання української мови. *Лінгвістика. Лінгвокультурологія*. 2018. № 12. Ч1. С. 31–39.